HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתקיף לה רבא. אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה. ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמצא שקנה יציקת הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקלף: **לימא ליה.** מוכר: **כורכמא דרישקא וציני לך.** קרו"ג אוריינט"ל ורגילים למכרו בקרקע ומניחו עד שיגמור פריו ועוקרו. אף האילן שמכרתי לך לפירותיו הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שצריך לקרקע עד שייבש היינו דומיא דכרכום ומאחר שיבש לא תהני לו הקרקע עוד: **עקור כורכמא דרישקא וזיל.** כמו שעוקרים את הכרכום אחר שנתבשל ואינו יכול ליטע כרכום אחר במקומו גם אתה לא תטע אילן אחר במקומו: **אלא אמר רבא.** הכא הוא דקני לקרקע שתחת האילן בגא מחמת הטענה שטוענ למוכר בפירוש מכרת לי האילן והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו ובשטר ואכלתיה שני חזקה ולא נזהרתי בשטרי יותר משלש שנים דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקא: **א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי.** מאחר שהקונה דקל יחידי נאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו אי כורכמא דרישקא זבין ליה אם מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאם יבש או נעקר לא יטע אחר במקומו: **מאי הוה ליה.** למוכר למעבד שלא יהא זה בא מחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלא שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בטענתו: **איבעי ליה למחויי.** בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו קרקע אלא כי כורכמא דרישקא ושוב לא יכול לטעון אחר שלא שטר היה לי ואבד דכיון דמיחה בו זה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא תימא הכי.** דמחאה כי האי גוונא לא הויא מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגא גזלא הוא כדלקמן [ע"ב]: מתני' אמרינן בגמרא ארץ ישראל א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי ובורו והירדן מפסיק בינתיים ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה ובורר ולא ראהו מכניס פירות אינה חזקה עד שיראהו מכניס פירות: **מתני' שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחזקה.** חלוקות זו מזו לענין חזקת שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקיט הא קא משמע לן דסתם

מתקיף לה רבא ולימא לי' כורכמא דרישקא זביני לך עקור כורכמא דרישקא וזיל אלא אמר רבא בבא מחמת טענה אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי (ה) ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי ה"ל למעבד איבעי ליה למחויי דאי לא תימא הכי (ו) הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן (ז) מיתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחויי הכא נמי איבעי ליה למחויי: **מתני'** (ז) שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל היה ביהודה והחזיק בגליל בגליל והחזיק ביהודה אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה (ח) אחת אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה (ד) ילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת: **גמ'** (ח) מאי קסבר ת"ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקיט הא קא משמע לן דסתם

ד) **קני ליה משיפוליה ועד תהומא.** פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קתני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פפ.) גבי קנה ב' אילנות דאם מתו אין לו קרקע ונראה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל (ו) לחפור זה חלל תחתיו א דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרשב"א מהא דתניא בהמוכר את הבית (לקמן דף עב.) כשהקדים ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשווייהן ואם היה מקום האילן קדוש כלל היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמשים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמקדיש אפי' משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דבלאו הכי דמי רבא מילתייהו דנהרדעי שפיר ולרשב"א נראה דהתם כמ"ד בעין רעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אבל נהרדעי סברי מוכר בעין יפה הוא מוכר: **ואי כורכמא דרישקא.** לכך נקט כורכמא דרישקא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהיינו שני חזקה ודרך להשהותו בקרקע כמו שיכול להתקיים: **אלא כדי שיהא באספמיא.** דעד שם יש מהלך שנה ויותר מכאן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג ב: **מחאה שלא בפניו הוי.** תימה דבכל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חזקה שלא בפניו הויא חזקה ויש לומר לפי שהטעם תלוי במחאה ולא בחזקה ג שאדם המחזיק בקרקעותיו של חבירו אינ ליה קלא שהוא חוקר ושואל על נכסיו אבל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אם מוחה לו בעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחאתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגא גזלא הוא כדלקמן [ע"ב]: מתני' אמרינן בגמרא ארץ ישראל [פ"ג ה"ג] א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי ובורו והירדן מפסיק בינתיים ועומד ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה ובורר ולא ראהו מכניס פירות אינה חזקה עד שיראהו מכניס פירות: **מתני' שלש ארצות.** בארץ ישראל: **לחזקה.** חלוקות זו מזו לענין חזקת שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה.** בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל נמי אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי לא א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקיט הא קא משמע לן דסתם

מסורת הש"ס

ה) [לעיל לה: וש"נ], כ) כתובות דף יז:, ג) [עס ע"ס], ד) [שיך לעמוד הקודם],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואי לכורכמא: (ב) שם דמהימן וכי תימא הכי נמי מיתקני רבנן מילתא: (ג) שם כמשנה עמו במדינה א"ר יהודה כל"ל ומיבא אחת נמחק: (ד) שם וילכו ויודיעוהו: (ה) רשב"ם ד"ה דאי לא תימא וכו' מאחר שהמוחזק בו אוכל: (ו) תוס' ד"ה קני וכו' שלא יוכל זה לחפור חלל:

מוסף רש"י

במישלם שניא אלין כו'. דלא מיחזי כהלואה אלא כלוקח הימנו פירות הסגים האלו בתעות הללו (ב"מ סז:). שלש ארצות לחזקה. שלא אחרות של א' ש' חלוקות אלו מזו לענין חזקה כאילו הן אחרות נכריות ואם היה בזו והחזיק אחר בקרקע שיש לו בתכתה אינה חזקה (כתובות יז:). עד שיהא עמו במדינה. או שיהא בגליל או שיהא ביהודה ואפילו הן בשתי עיירות (שם). אפילו יהודה וגליל נמי. הוה ליה לאמוראי היכי דהוי ומדלא אמר מיהוי חזקה (שם). אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה. כגון אם היה בעיר אחת ומיתה שלא בפניו בפני שנים בעיר אחרת (שם). אפילו יהודה ויהודה. בשתי עיירות נמי לא מיהוי חזקה, דלא הוה ליה לאמוראי שלא בפניו (שם). לעולם כו' הויא מחאה. דתכרך תבכרא אית ליה דהני דאמרי בתפייסו מגלו לאחריני ובא הדבר לאזני המחזיק והוה ליה לאזהורי בשטריה (שם). ומשנתינו. דקתני יהודה וגליל לא, בשעת חירום שנו. דיכול לומר לא נגלית לי מחאתו שאשמוד את שטרי (שם). ומאי שנא יהודה וגליל דנקיט. אם יש חירום נמי מעיר לעיר אפילו שתי עיירות באותה מדינה נמי לא (שם).

מוסף תוספות

א. (עד שייבש וכו' אחרונים. עיין רמב"ן. ב. שלא לתת דבריהם לשישעורים, אבל למי שהוא עימו בעיר וכו' לאלתר הוה חזקה כראמרינן בגמ' (מא.). ויעב"ן. ג. דפשיטא ליה דחזקה שלא בפניו הויא חזקה אפי' יהודה וגליל נמי. רבינו יונה.

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סימן רנז סעיף ט:
פב ב ג מיי' פי"ב מהל' טוען ונטען הל' יח סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סימן קמא סעי' כ:
פג ד מיי' פי"ל הל' ה סמג סס טוש"ע מ"מ סימן קמו סעי' ח:
פד ה מיי' סס הל' ג וסמג סס טוש"ע מ"מ סי' קמג סעי' ח:

לעזי רש"י

קרו"ג אוריינט"ל. חריש.

רבינו גרשום

מתקיף לה רבא אמאי קנה מקום האילן. לימא ליה. מוכר ללוקח לכורכמא דרישקא זבינא לך. דומיא הוא כעין שמוכר אדם לחבירו ירקות של צבע כורכמא דרישקא מעולה שקורין אריינט"ל שלא מכר לו כי אם הצבע עצמה ולא מקום הכורכמא הכי נמי מצי למימר ליה כי יבש האילן אנא הדקל זבינא לך שקול אילנך ועקיר וזיל. אלא אמר רבא. משום הכי קני ליה משיפוליה ועד תהומא בבא הלוקח מחמת טענה שטוען ואמר אילן ומקומו מכר לי והחזקתי בו שני חזקה ולא מיחה במקומו אדם: אי לכורכמא דרישקא. כלומר האילן לבדו כל זמן שלא יתייבש מאי הוה ליה למיעבד מה מועיל לו מחאתו והא כששלמו שני חזקה עדיין לא הגיע זמן לקצור הכורכמא ועדיין ברשותו עומדת הקרקע שתחת הכורכמא וכן נמי האילן ומשום הכי לא מיחה ואמאי כשטוען הלוקח טענת חזקה אמאי הויא חזקה ומשני ודאי הויא חזקה הואיל ולא מיחה דאע"ג דעדיין היה לו לתפוש הקרקע לאחר ג' אפילו הכי איבעי ליה למוכר למחויי בתוך ג' שנים דלא מכר לו כי אם האילן לבדו והיכא דלא מיחה איהו דאפסיד אנפשיה: **פיסקא** שלש ארצות לחזקה שצריך שיהיו המחזיק והמערער במלכות אחת של הללו ג'. אבל היה העורר ביהודה והמחזיק בגליל אינה חזקה משום דאין שיירות מצויות דליזלו ולימרו ליה דהאי אחזיק בשדהו כדי שיבוא רימחה: עד שיהא עמו במדינה. באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה דשיירות מצויות ומצי למימחי ולמשלח ליה על ידייהו דהני שיירות ואי לא מיחה הוי חזקה ו) אי לא מיחה הואיל דמחאה שלא בפניו הויא מחאה: אפי' יהודה וגליל נמי (לא) הויא חזקה ואמאי קתני מתני' עד שיהא עמו במדינה:

ו) נראה לי"ל ואי לא מיחה הוי חזקה הואיל דמחאה וכו'.